

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI**

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa 29 ta' Marzu 2019

Numru 13

Rikors maħluf numru 92/2007 PC

Nazzareno u Pauline konjuġi Xuereb

v.

Angelo Cauchi

1. Dan huwa appell tal-konvenut minn dikriet mogħti mill-Qorti tal-Maġistrati, Għawdex, Ġurisdizzjoni Superjuri, Sezzjoni Ġenerali, fis-16 ta' Jannar 2018 illi bih dik il-qort iddikjarat illi għandha tkun hi stess illi "tgħid kif għandha tiġi esegwita" sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell". Il-fatti rilevanti seħħew hekk:
2. L-atturi, wara li fissru illi l-konvenut kien "ikkometta spoll vjolenti u klandestin ... billi klandestinament u kontra l-volontà tal-istess rikorrenti għalaq u mblokka permezz ta' kantuni l-mogħdija li minha r-rikorrenti kienu jgħaddu għal ... għalqa tagħhom ... b'tali mod u

manjiera li għalaq dan l-aċċess għal din l-għalqa tagħhom” , fetħu din il-kawża tallum u talbu illi l-qorti, wara li tgħid illi l-konvenut ikkommetta spoll, tikkundannah “jerġa’ jpoġġi kollox fl-istat pristinu tiegħu” jew, jekk dan ma jistax isir, iħallas lill-atturi somma flus biex tagħmel tajjeb għall-ħsarat li ġarrbu.

3. L-ewwel qorti ċaħdet it-talba tal-atturi iżda dawn appellaw u din il-qorti, b’sentenza tat-18 ta’ Lulju 2014, laqgħet l-appell, ħassret is-sentenza appellata u iddeċidiet il-kawża hekk:

»(1) tilqa’ l-ewwel talba limitament in kwantu qiegħda tiddikjara li l-konvenut ikkommetta spoll vjolenti u klandestin fil-konfront tal-atturi meta huwa, mingħajr il-kunsens tal-atturi, għalaq u imblokka permezz ta’ kantuni l-mogħdija li minnha huma kienu jgħaddu għall-għalqa tagħhom ta’ *Nawrata* li qiegħda fil-limiti tal-Għarb, Għawdex, b’tali mod u manjiera li għalqilhom l-aċċess għal din l-għalqa tagħhom;

»(2) tilqa’ t-tieni talba u tikkundanna lill-konvenut sabiex fi żmien ġimagħtejn mid-data tas-sentenza jispurga l-ispoll vjolenti u klandestin minnu kommess billi jerġa’ jpoġġi kollox fl-istat prestinu tiegħu u dana a spejjeż tiegħu, taħt id-direzzjoni tal-perit AIC Stephen Mangion;

»(3) tiċħad it-tielet talba fejn qed jintalab li, jekk ir-reintegrazzjoni kompleta tal-ispoll kommess mill-konvenut mhux possibbli, huwa jiġi kkundannat iħallas somma flus in linea ta’ ħsarat, u dan *in vista* tal-fatt li ma tressqux provi f’dan is-sens. «

4. Billi, minkejja s-sentenza, il-konvenut ma għamel xejn biex iqiegħed kollox kif kien qabel, l-atturi b’rikors tat-30 ta’ Settembru 2014 talbu lill-ewwel qorti “tagħti dawk id-direttivi opportuni” sabiex is-sentenza tiġi esegwita kif igħid u jrid l-art. 265 tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili¹. Il-konvenut wieġeb illi s-sentenza hija “żbaljata u mhux esegwibbli” għax “ma tgħidx x’għandu jagħmel ... biex jisporga dan l-ispoll immaginarju”.

¹ **265.** Fil-każ ta’ appelli, is-sentenza għandha tiġi esegwita mill-qorti tal-ewwel grad indipendentement minn jekk il-Qorti tal-Appell tikkonferma, tvarja jew tħassar is-sentenza tal-ewwel qorti.

5. Għalkemm inġatar perit tekniku biex ix-xogħlijiet meħtieġa jsiru taħt id-direzzjoni tiegħu, sal-20 ta' Marzu 2017 kien għadu ma sar xejn, u għalhekk l-atturi b'rikors ta' dakinhar talbu illi l-qorti "sabiex bla dilungar żejjed tgħaddi biex takkorda bl-adeżjoni tagħha l-esekuzzjoni tal-preċitata sentenza, okkorrendo billi x-xogħlijiet tar-reintegrandha jsiru mill-esponenti a spejjeż tal-intimat", jew, bil-Malti, sabiex tordna t-twettiq tas-sentenza mingħajr dewmien żejjed, jekk ikun meħtieġ billi x-xogħlijiet meħtieġa biex jitqiegħed kollox kif kien qabel l-ispoll isiru mill-atturi bi flus il-konvenut.
6. Wara li wieġeb il-konvenut fl-10 ta' April 2017, l-ewwel qorti b'dikriet tat-18 ta' April 2017 iddeċidiet illi "tirriserva li tipprovi fl-udjenza li jmiss". Qabel ma seta' jingħata dan il-provvediment, iżda, il-konvenut b'rikors tat-28 ta' April 2018, wara li osserva illi ma għandhiex tkun il-qorti tal-ewwel grad li tinterspreta s-sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-18 ta' Lulju 2014, talab illi l-ewwel qorti "tastjeni minn li tkompli tiegħu konjizzjoni ulterjuri ta' dan ir-rikors u tagħti direttivi lil dawk il-partijiet interessati sabiex jirregolaw ruħhom skont il-liġi".
7. Wara li wieġbu l-atturi fil-15 ta' Mejju 2018, l-ewwel qorti fis-seduta tas-26 ta' Ottubru 2017 iddeċidiet illi "tordna lill-perit tekniku nominat sabiex tiġi esegwita s-sentenza tal-appell, sabiex jirrelata kif għandha tiġi esegwita l-istess sentenza fid-dawl tas-sitwazzjoni preżenti ...".
8. Fil-15 ta' Jannar 2018 il-perit irrelata hekk:

»L-esponent żar is-sit iktar kmieni u jidher illi ma sar l-ebda intervent jew xogħol skond id-digriet tal-qorti. L-esponent jixtieq jirrimarka illi parti mill-ħitan iġġarrfu, kif inhu muri fir-ritratti AB 1 u AB 2. L-esponent

jixtieq jirrimarka illi kien diġà għamel xi marki fuq il-ħitan biex jindika liema xogħol kellu jsir. «

9. Fit-18 ta' Jannar 2018, imbagħad, l-ewwel qorti tat id-dikriet li minnu sar dan l-appell u li jgħid hekk:

»Il-qorti b'referenza għar-rikors tal-konvenut tat-28 ta' April 2017, wara li rat ir-risposta relattiva tal-atturi tal-15 ta' Mejju 2017, fejn iċċitaw l-art. 265 tal-Kap. 12, *in vista* ta' dak li jgħid l-istess artikolu tiddikjara illi hija hi li għandha tgħid kif għandha tiġi esekwita din is-sentenza. «

10. L-art. 265 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li ssemma fit-tweġiba tal-atturi u fid-dikriet tal-ewwel qorti jgħid hekk:

»**265.** Fil-każ ta' appelli, is-sentenza għandha tiġi esegwita mill-qorti tal-ewwel grad indipendentement minn jekk il-Qorti tal-Appell tik-konferma, tvarja jew tħassar is-sentenza tal-ewwel qorti. «

11. Wara li ngħata fakoltà jagħmel hekk il-konvenut b'rikors tat-23 ta' Jannar 2018 ressaq dan l-appell tallum mid-dikriet tal-ewwel qorti, u l-atturi wiegħbu fil-5 ta' Frar 2018.

12. L-aggravju tal-appell tal-konvenut ġie mfišser hekk:

»Illi originarjament fil-prim'istanza l-kawża ġiet deciża billi ngħad li ma kienx hemm spoil. Il-Qorti tal-Appell ma qablitx u qalet li kiem hemm spoil. Il-parti tad-*decide* l-aktar importanti tgħid illi qed tilqa' t-talba għal dikjarazzjoni ta' spoil meta l-konvenut "mingħajr il-kunsens tal-atturi għalaq u imblokka permezz ta' kantun il-mogħdija li minnha huma kienu jgħaddu għall-għalqa tagħhom *ta' Nawrata* li qiegħda fil-limiti tal-Għarb, Għawdex b'tali mod u manjiera li għalqilhom l-aċċess għal din l-għalqa tagħhom".

»Illi d-diffikultà fl-interpretazzjoni tas-sentenza hija liema huma l-kantuni li jridu jitneħħew mill-konvenut. Dan peress illi fl-ewwel talba tagħhom l-atturi qed jgħidu illi l-konvenut "qabad u daħal fil-porzjon raba' hawn fuq imsemmija msejġha *ta' Nawrata* u għalaq u mblokka permezz ta' kantuni l-mogħdija ...". Dan b'referenza għar-raba' tal-atturi li tinsab deskritta fil-premessa. L-istess allegazzjoni hi ripetura fil-premessi.

»Izda kuntrarjament għal dak li talbu, l-atturi qed jippretendu li jitneħħa ġebel li qiegħed mhux fil-proprjetà tagħhom atturi iżda fil-proprjetà tal-konvenut.

»Din kienet ukoll ir-raġuni għaċ-ċaħda tal-kawża mill-qorti tal-prim istanza.

»Illi s-sentenza tal-Qorti tal-Appell ma hijex ċara dwar liema kantuni jridu jitneħħew.

»Min-naħa l-oħra l-atturi ma jistgħux jabbużaw minn ambigwiżà fis-sentenza u jitolbu t-tneħħija ta' kantuni li ma humiex dawk imsemmija fiċ-ċitazzjoni iżda kantuni oħra li qegħdin fil-proprjetà tal-konvenut.

»Illi trid tkun din l-onorabbli qorti li tiċċara dan il-punt u mhux il-qorti tal-prim istanza. Il-kwistjoni ma hijiex dwar l-esekuzzjoni *per se*, iżda dwar il-mod kif għandha tiġi interpretata s-sentenza. Il-ġudikant fl-ewwel qorti ma jistax ikun f'moħħ il-Qorti tal-Appell u jkun jaf x'kienet qed taħseb il-Qorti tal-Appell. Dan aktar u aktar meta flit xhur qabel l-istess ġudikant sedenti iddeċieda kontrarjament għal dak li ddeċidiet il-Qorti tal-Appell.

»L-ewwel onorabbli qorti naqset min li tiddistingwi bejn it-talba għall-esekuzzjoni tas-sentenza li bla dubbju taqa' fil-mansjonijiet tagħha u t-talba biex tiġi ċċarata s-sentenza tal-appell li taqa' fil-mansjoni tal-qorti ta' reviżjoni.

»Għaldaqstant l-esponenti ... umilment jitlob lil din l-onorabbli qorti sabiex tirrevoka d-digriet tas-16 ta' Jannar 2018 u takkolji t-talba kif kontenuta fir-rikors tad-29 [*recte*, tat-28] ta' April 2017.«

13. L-atturi wieġbu hekk:

»Illi preliminarjament l-improponibbiltà tal-appell odjern *stante* li d-digriet li l-intimat appellant qed jappella minnu huwa nieqes mill-elementi essenzjali ta' provvedimenti ta' qorti *stante* li fid-digriet la ntlaja' u lanqas gie miċħud ir-rikors tal-intimat tal-28 ta' April 2017.

»Illi preliminarjament u mingħajr preġudizzju għas-suespost in-nullità tar-rikors tal-appell *stante* qed jintalab li jintlaja' rikors inezistenti *stante* ma gie intavolat ebda rikors fid-29 ta' April 2017 mil-intimat appellant.

»Illi preliminarjament u mingħajr preġudizzju għas-suespost id-digriet tal-ewwel qorti mertu ta' dan l-appell huwa inappellabbli f'dan l-istadju tal-proċeduri *stante* li a tenur tal-artikolu 229(1)(m) appell minn dan id-digriet seta' jsir biss wara l-għoti ta' sentenza definittiva u flimkien ma' appell minn dik is-sentenza, u dan id-digriet lanqas seta' jiġi kkontestat qabel ma tingħata s-sentenza definittiva.

»Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet preliminari t-talba tal-appellanti hija infondata fil-fatt u fid-dritt u għalhekk għandha tiġi miċħuda.

»Illi dan ir-rikors tal-appell ma huwa xejn għajr abbuż ta' proċedura u tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja u huwa attentat [*recte*, tentativ] ieħor tal-intimat appellant sabiex ikompli jtawwal il-proċeduri odjerni bi preġudizzju għall-istess proċeduri u għar-rimedju spettanti lill-esponenti. Jiġi umilment rilevat li huwa inkonċepibbli li kawża ta' spoll li ġiet intavolata fis-sena 2007 sal-lum għad mhiex deċiża u minkejja li bis-sentenza tagħha tat-18 ta' Lulju 2014 fil-kawża fl-ismijiet premessi l-Qorti tal-Appell kienet irrevokat id-deċiżjoni tal-prim' istanza u iddik-jarat li gie kommess spoll vjolenti u klandestin da parti tal-intimat u konsegwentament ikkundanntu sabiex "fi żmien ġimgħatejn mid-data tas-sentenza jispurga dan l-ispoll minnu kommess billi jerġa' jpoġġi

kollox fl-istat pristinu tiegħu” dan għad ma seħħx wara t-trapass ta’ l fuq minn tliet snin.

»Illi s-sentenza tal-Qorti tal-Appell suċitata hija ċara u ma tħalli ebda lok għal ebda interpretazzjoni fl-esekuzzjoni tagħha.

14. Billi l-atturi ressqu eċċezzjonijiet preliminari li jolqtu l-validità tal-appell, il-qorti sejra qabel xejn tqis dawk l-eċċezzjonijiet.
15. L-ewwel eċċezzjoni preliminari tgħid illi d-dikriet li minnu sar l-appell “huwa nieqes mill-elementi essenzjali ta’ provvedimenti ta’ qorti” billi la jilqa’ u lanqas jiċċhad ir-rikors tal-konvenut tat-28 ta’ April 2017.
16. Din l-eċċezzjoni hija fiergħa. Bir-rikors tat-28 ta’ April 2017 il-konvenut kien talab lill-ewwel qorti “tastjeni minn li tkompli tiegħu konjizzjoni ulterjuri ta’ dan ir-rikors [i.e. tar-rikors tal-20 ta’ Marzu 2017 li bih l-atturi kienu talbu lill-ewwel qorti tordna l-esekuzzjoni tas-sentenza] u tagħti direttivi lil dawk il-partijiet interessati sabiex jirregolaw ruħhom skont il-liġi”. L-ewwel qorti effettivament ċaħdet it-talba tal-konvenut u ipprovdiet – għalkemm mhux finalment – fuq ir-rikors tal-atturi tal-20 ta’ Marzu 2017 billi iddikjarat “illi hija hi li għandha tgħid kif għandha tiġi esekwita din is-sentenza”. Ma komplietx tipprovdiet finalment fuq ir-rikors – appuntu billi tgħid “kif għandha tiġi esekwita” s-sentenza – għax dak il-ħin stess il-konvenut talab li jitħalla jappella u lill-ewwel qorti dehrilha li kellha tilqa’ dik it-talba.
17. L-appell tallum għalhekk huwa minn deċiżjoni tal-ewwel qorti li tiċċhad it-talba tal-konvenut illi “tastjeni minn li tkompli tiegħu konjizzjoni ulterjuri” tar-rikors tal-atturi u konsegwentement kompliet tiegħu “konjizzjoni ulterjuri” ta’ dak ir-rikors billi iddikjarat illi “għandha tkun hi li tgħid kif

għandha tiġi esekwita s-sentenza”. Billi għalhekk ma hemm ebda “elementi essenzjali ta’ provvedimenti ta’ qorti” li huma nieqsa, l-ewwel eċċezzjoni preliminari hija miċħuda.

18. It-tieni eċċezzjoni ulterjuri tgħid illi, meta talab illi, wara li jithassar id-dikriet appellat, jintlaqa’ r-rikors tiegħu “tat-20 ta’ April 2017”, il-konvenut talab li jintlaqa’ “rikors inezistenti” għax ir-rikors kien sar fit-28, mhux fid-29, tax-xahar.
19. Din l-eċċezzjoni wkoll hija fiergħa. Huwa ovvju illi r-referenza hija għar-rikors tat-28 ta’ April 2017, u l-izball “tal-pinna” – jew, aħjar, tattastiera – ma ħoloq ebda preġudizzju għall-attur, li fehem sew liema rikors il-konvenut talab li jintlaqa’. L-eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.
20. It-tielet eċċezzjoni tgħid illi d-dikriet li minnu sar l-appell huwa dikriet li jaqa’ taħt l-art. 229(1)(m) tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili – “dikriet li ma jilqax talba għal waqfien fil-proċediment” – u għalhekk ma jistax jiġi kontestat “qabel ma tingħata s-sentenza definittiva”.
21. Din l-eċċezzjoni ma hijlex mingħajr meritu. Għalkemm is-“sentenza definittiva” f’din il-kawża ġà ngħatat, għax ingħatat minn din il-qorti fit-18 ta’ Lulju 2014, u għalhekk ma għandha tingħata ebda sentenza definittiva oħra, madankollu d-dikriet li minnu sar l-appell huwa “dikriet li ma jilqax talba għal waqfien fil-proċediment” għax ma laqax it-talba tal-konvenut biex l-ewwel qorti “tastjeni minn li tkompli tiegħu konjizzjoni ulterjuri” tar-rikors tal-atturi. Ir-raġuni għala rikorsi bħal dan ma jithallewx jiġu kontestati qabel ma tkun ingħatat id-deċiżjoni finali fuq

il-proċediment pendent, viz. biex ma tiġix frustrata ordni li l-proċediment jitkompli bla waqfien, tgħodd kemm fil-każ ta' dikriet interlokutorju veru u proprju, *i.e.* wieħed illi *post se exspectat sententiam*, u kemm fil-każ ta' dikriet bħal dak li minnu sar l-appell li warajh jistenna, mhux sentenza, iżda xorta waħda decizjoni finali fuq ir-rikors tal-atturi tal-20 ta' Marzu 2017.

22. Fiċ-ċirkostanzi tal-każ tallum – fejn dawn il-proċeduri qegħdin iwaqqfu l-esekuzzjoni ta' sentenza ta' spoll li ngħatat ftit anqas minn ħames snin ilu, fatt fih innifsu skandaluż – hija aktar urgenti l-ħtieġa illi l-kwistjoni tingħalaq bla dewmien u bla ma parti jew oħra titħalla toħloq ostakoli għall-esekuzzjoni ta' sentenza, aktar u aktar f'każ bħal dak tallum fejn dak li trid is-sentenza huwa ċar u d-“diffikultà fl-interpretazzjoni” li qiegħed jara l-konvenut hija biss immaġinarja.
23. Il-qorti għalhekk tilqa' l-eċċezzjoni u ma tqisx aktar l-appell. Tibgħat l-atti lura lill-ewwel qorti sabiex din tipproċedi minnufih għall-esekuzzjoni tas-sentenza.
24. L-ispejjeż ta' dan l-episodju jgħallashom il-konvenut appellat.

Joseph Azzopardi
President

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Noel Cuschieri
Imħallef

Deputat Reġistratur
rm